

FALUDI GÁBOR, GRAD-GYENGE ANIKÓ

A cloud computing-alapú szolgáltatások szerzői jogi megítéléséről

Bevezető megjegyzések

Az Infokommunikáció és Jog folyóirat kezdettől fogva nyitott a szerzői jog tárgyú íráskor megjelentetésére, amit olvasóként és íróként is mindig örömmel kísérünk nyomon! Az ünnepi számba választott – szokásunk szerint szerzői jogi kérdéseket elemző – témánk illik a folyóiratnak a modern technológiák iránt tanúsított nyitottságához: egy olyan technológiai eszköz-rendszer szerzői jogi vizsgálatát végeztük el, amely bár régebb óta ismert, komolyabb, szerzői jog által védett tartalmakat is érintő piaci jelentőséghez az utóbbi időben kezd jutni. Nem létezik ma a cloud computing felhasználásokra megállapodott szerzői jogi minősítés. Az eltérő, és egyre fejlődő üzleti modellek is módosítják a megítélést.

Az alább megfogalmazott véleményünk magánvélemény, álláspontunk vitatható és vitandó, más vonatkozásokkal kiegészíthető és kiegészítendő. Bízunk benne, hogy erre akár a lap következő számaiban is lehetőség nyílhat.

A felhő technológia leírása

Mindenekelőtt – a továbbiak helyes értelmezése céljából – szükségesnek tartjuk itt egyértelművé tenni azt, hogy mit értünk egyáltalán cloud computing (felhő technológia) elvén alapuló szolgáltatáson?

Az informatikai iparágakban „felhő technológiának” nevezett technológiai eszköz-rendszer szerzői jogi szempontból legalább annyira összetett jelenség, mint korábban a DRM-technológia volt.² Az alább bemutatandó technológia számos egyéb, nem a szerzői jog területére eső jogi problémát is felvet (tulajdonjogi, szerződési jogi, adatvédelmi, hírközlés, elektronikus kereskedelmi jogi kérdéseket például) amelyekkel itt nem foglalkozunk. Ráadásul vannak a technológiának jogilag nem releváns elemei is. Bár mindezek kétségtelenül befolyásolják a szerzői jogi megítélést, ezek részletes elemzésére kompetenciaokokból itt nem kerülhet sor.

Az informatikai ipar felhő technológiának nevezi azokat a megoldásokat, amelyek lehívásos hálózati hozzáférést tesznek lehetővé távolban lévő, konfigurált számítógépes források (hálózatok, szerverek, alkalmazások, szolgáltatások, tartalmak) gyűjteményéhez.³ A gyűjtemény az igénybe vevő számára könnyen létrehozható, szolgáltatói oldalán azonban rendkívül erőforrás-igényes, többek között folyamatos, de változó intenzitású kapacitásépítési, kapacitásmanagement és általános irányítási tevékenységet követel meg.

Az informatikai ipar felhő technológiának nevezi azokat a megoldásokat, amelyek lehívásos hálózati hozzáférést tesznek lehetővé távolban lévő, konfigurált számítógépes források (hálózatok, szerverek, alkalmazások, szolgáltatások, tartalmak) gyűjteményéhez.

Maga a módszer nem új (lényegében ez a technológia az alapja a web-alapú elektronikus levelezési szolgáltatásoknak is, mint a yahoo vagy a google mailszolgáltatásai). Önálló elektronikus kereskedelmi szolgáltatásként, illetve szórakoztatóipari (jellemzően szerzői jogvédett) tartalmak nagy volumenű hozzáféréstételére az utóbbi időszakban kezdik használni.

Leegyszerűsítve a „felhő” arra nyújt lehetőséget, hogy a bárhol tartózkodó, hálózati hozzáféréssel és az ehhez szükséges operációs rendszerrel és mobil eszközzel rendelkező igénybe vevő minden más tartalmat, szolgáltatást, felhasználói programot (alkalmazást), tárolókapacitást a hálóból is igénybe vehet. (A tablet típusú számítógépek esetében ez lehet az egyik oka a népszerűvé válásuknak: a kis méretnek még mindig feltétele az, hogy a tárolókapacitást valamilyen módon a számítógépen kívül kell elhelyezni.)

A felhő jellemzői, amelyek a szerzői jogi megítélés szempontjából is relevánsak lehetnek:

1. A felhőben rendelkezésre álló tartalom saját lehívásra történő hozzáféréstételi tétele és – az igénybe vevő saját tartalmi esetében – többnyire a tartalom felhőben történő többszörözése. Ha a tartalom, amely a felhőben elhelyezésre kerül, az igénybe vevő, az rendszerint többszörözés útján kerül oda. Ilyen például a Google dokumentumkezelő szolgáltatása. Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy a többszörözés nem feltétlenül történik meg. Ha a felhőszolgáltató maga biztosítja a hozzáférést tartalmakat is, abban az esetben nincs többszörözés, legalábbis tartós jelleggel. Éppen az egyik legnagyobb ilyen szolgáltató, az Apple iMatch esetében nincs többszörözés.

A szolgáltatás igénybe vevője saját maga, automatizált alapon tudja használni a rendelkezésre álló tárhelyet, illetve az ott elérhető tartalmakat, alkalmazásokat, időkorlátától függetlenül. A tartalmakat tehát sok esetben maga tölti fel a felhőbe és rendszerint nem tölti le a saját tárolóegységére, mivel a szolgáltatás éppen ezeket a saját tárolási kényszereket kívánja kiváltani. (Ettől eltérő alapon működik a már említett Apple iMatch, amelyben a szolgáltató egy szoftverrel ellenőrzi az igénybe vevő gépét, majd a felhőben az iTunes katalógusát használva rendeli az igénybe vevő előfizetési fiókjához, „accountjához” a dalokat.)

2. Változatos hálózati kapcsolódási lehetőség. A felhő egy alternatív, központosított tároló egység, amelyhez a hozzáférés nem igényel önálló, erre a célra dedikált hálózatot: különböző, más célokra is használt platformok útján

(mobil, vezeték nélküli, IPTV), az azokhoz rendelt hálózatokon keresztül történhet a hozzáférés.

3. A szolgáltatás igénybe vevője által használható tartalmakat (pl. könyvek, zenék, adatbázisok, szoftverek, játékok, piaci alkalmazások) a szolgáltató egy közös „medencében”, vagy esetenként dedikált tárhelyen tartja rendelkezésre, amelyből – ugyanazzal a tartalommal is – a szolgáltatás több igénybe vevőjét is ki tudja szolgálni párhuzamosan. Ez a medence fizikailag és virtuálisan

lisan is változatos, tartalma folyamatosan változik és dinamikusan kerül újra és újra hozzárendelésre a szolgáltatás igénybe vevőinek igényeire. A szolgáltató a felhőben az igénybe vevőre és más személyekre is dedikálható „lockert”, vagyis az igénybe vevő számára elkülönítetten rendelkezésre tartott, és számára hozzáférhető tároló felületet bocsát rendelkezésre.

4. Gyors, rugalmas, gyakran automatikus igazodás az igényekhez.

5. Elvben mérhető és szabályozható szolgáltatás. Mivel a felhő elsődleges előnye a gyorsaság és a praktikus hely- és erőforrás kihasználás, a szolgáltatás tartalmától függően szükséges lehet, hogy a szolgáltatónak technikailag lehetősége legyen arra, hogy ellenőrizze (monitorozza, sűrűje) és optimalizálja a tartalmakat, alkalmazásokat (felhasználói programokat), a tárolókapacitást ésszerűen ossza be, arányosítsa a felhő leterheltségét. Ezek a tevékenységek a szolgáltatás technikai megvalósításának részleteit képezik, nem takarják a tartalmak érdemi monitorozását.

Aszerint, hogy a felhőhöz ki férhet hozzá, kinek a számára válik meg a tárolás (a többszörözés és a lehívásra hozzáférhetővé tétel), többféle modell lehetséges:

1. Saját felhő: A felhőt kizárólag egy konkrét szervezet vagy személy tevékenységének támogatására használják – a felhőt működtetheti maga a szervezet, vagy megbízása alapján harmadik személy. A műszaki eszköztár állhat a szervezet saját rendelkezése alatt, vagy más rendelkezése alatt. Ilyen lehet a szervezet több vagy valamennyi munkatársa számára szükséges anyagok tárolására szolgáló felhő. (Ebben az esetben nyilvánosságához közvetítés csak akkor valósulhat meg, ha harmadik személy kizárólagos joga által védett tartalmat is hozzáférhetővé tesznek, és a hozzáférhetővé tétel nyilvánosság fogalma alá tartozó körben valósul meg.)

2. Közösségi felhő: A felhőn több szervezet vagy személy osztozik és a felhő speciális közösségi célokot szolgál ki, közös vezérelvek alapján. Ezt is rendszerint valamelyik szervezet vagy személy, esetleg általuk megbízott harmadik személy működteti. (Ha az igénybe vevők köre nem felel meg a nyilvánosság fogalmának, akkor nyilvánosságához közvetítés/lehívásra hozzáférhetővé tétel) nem valósul meg. A saját felhő és a zárt igénybe vételi közösségi felhő az ott tárolt tartalom megismerhetősége vonatkozásában adatvédelmi kérdéseket is felvet, ami tovább árnyalja a szerzői jog gyakorlati érvényesíthetőségének lehetőségét.

3. Bármely számára igénybe vehető, osztott felhő: A felhő hozzáférhető bárki számára, tartalma heterogén, és olyan szervezet rendelkezésére felelt, amely ilyen jellegű piaci szolgáltatásokat nyújt. Ilyenkor jellemző az, hogy az egyes jogosultak számára „locker”, dedikált hozzáférés áll rendelkezésre. Ha ilyen nincs, a szolgáltató által rendelkezésre bocsátott és az igénybe vevő által „feltöltött” tartalom tekintetében megvalósul nyilvánosságához közvetítés (lehívásra hozzáférhetővé tétel).

4. Hibrid felhő: Az előbbiektől eltérően, a különböző részek („részfelhők”) standardizált vagy egyedi technológia útján kapcsolódnak össze, amely lehetővé teszi a tartalmak és az alkalmazások hordozhatóságát. A megvalósított felhasználási cselekmények tanúsítása a rész-szolgáltatások minősítésétől függően állapítható meg.

A piaci alapon nyújtott felhő-szolgáltatások jellemző tartalma:

– a szoftver maga a szolgáltatás: a felhő szolgáltatója nyújtja a szoftvert (felhasználói programot), amelyen a fogyasztó minimális változtatásokat eszközölhet;

– a platform is maga a szolgáltatás: a szolgáltató az operációs rendszert (platformot) adja és az eszközöket, a fogyasztó választja ki és ellenőrzi az alkalmazásokat és a tárhelyet;

– az infrastruktúra maga a szolgáltatás: a szolgáltató működteti és ellenőrzi a felhő infrastruktúráját, a fogyasztó az operációs rendszert, a tárolást, az alkalmazásokat, a hálózati elemeket maga választja ki.

A szolgáltatásnak jellemzően (de nem feltétlenül) nélkülözhetetlen része a szolgáltatás digitálisan rögzített tárgyának a tárolása (többszörözése), és lehívásra hozzáférhetővé tétele. (A lehívásra hozzáférhetővé tétel nem vonatkozik azon tartalmi elemekre, amelyeket az igénybe vevő tölt fel a rendelkezésére bocsátott „locker”-be.)

A szolgáltatók gyakran a különböző szolgáltatásokat csomagban, egyéb, szerzői jogi szempontból nem releváns, elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokkal összekapcsolva (pl. elektronikus aláírási, elektronikus, tipikusan hitelkártyás fizetési szolgáltatással stb.) nyújtják.

A felhő technológia igénybevételével megvalósuló cselekmények szerzői jogi megítélése

A felhő technológiát alkalmazó piaci szolgáltatások esetében három szereplőt lehet beazonosítani: a szolgáltatást nyújtó személyt, a szolgáltatást igénybe vevő személyt, valamint a ketjük között álló, mindkét oldalt kiszolgáló hozzáférés szolgáltató(ka)t. Attól függően, hogy a szolgáltatás tartalma a fentiek szerint miként alakul, változhat az is, hogy mi az egyes cselekmények szerzői jogi megítélése. E tekintetben egyelőre nincs kialakult, iránymutató bírói, szakértői testületi, kiforrott, több szerzői jogi rendszer felsőbbrendű döntései által megerősített szerzői jogi minősítés, ezért a hatályos szabályok és a korábbi, hasonlóságot mutató ügyekben hozott döntések alapján lehet csak értékelni a felhő alapú szolgáltatásokat.

Az várható – jogi minősítéstől szinte függetlenül –, hogy azokban az esetekben, amikor a felhő alapú szolgáltatás nyújtója „saját”, vagy más jogosulttól származó, szerzői jog által védett tartalmat tesz hozzáférhetővé, és a szolgáltatással bevételt (reklám, vagy igénybe vevői díj) ér el, mód és szükség lesz felhasználási szerződés kötésére. Azokban az esetekben azonban, amikor a szolgáltató csak a szolgáltatás igénybe vevője által feltöltött tartalmat teszi lehívásra hozzáférhetővé, ott a tárhelyszolgáltatót megillető felelősségkorlátozásra és a felhasználási cselekmény hiányára fog hivatkozni.

Azt is meg kell előljáróban jegyezni, hogy a megvalósulás szempontjából nincs tényleges különbség aközött, hogy egy magánszemély a birtokában levő hordozóra, vagy a távoli felhőbe rögzíti-e a magáncélú másolatot (a szolgáltató cselekményei ettől függetlenül, külön minősítendő). Ezt erősíti az is, hogy az Európai Bíróság Padawan-döntése a magáncélú másolási díj-igény körében nemcsak a magáncélú másolatot lehetővé tevő eszközöket és hordozókat, hanem az ilyen másolatkészítést lehetővé tevő szolgáltatásokat is említi azzal a feltétellel, hogy a díj áthárítható a fogyasztóra.⁴

1. Ha a szolgáltatást magánszemély veszi igénybe, a szolgáltatás igénybevevőjének tevékenysége, amellyel elhelyezi a szolgáltató által rendelkezésre bocsátott felhőben vagy felhőrendszerben a szerzői jogi védelem alatt álló tartalmat (pl. filmet, zenét), minősülhet az Sztj. szerinti magáncélú többszörözésnek, és így tartozhat szabad felhasználási körbe. Ehhez a szolgáltatás igénybe vevője tevékenységének az Sztj. 35. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek eleget kell tennie. Eszerint természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik az építészeti műre, a műszaki létesítményre, a szoftverre és a számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázisra, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítésére. Kotta reprográfiával [21. § (1) bek.] magáncélra és a (4) bekezdés b)–d) pontjában szabályozott esetekben sem többszörözhető. A fogyasztó tevékenysége eszerint azonosan minősülhet azzal, mintha ugyanezen szabad felhasználás keretében üres CD-re, DVD-re, pendrive-ra, set top boxba, mobiltelefonba integrált tárolóba, vagy egyéb, az üres hordozó díj hatálya alá tartozó hordozóra rögzítené a művet vagy más teljesítményt. E logikát követve eshet a „feltöltés” az Sztj. 35. §-ban meghatározott más, intézményi, oktatási, efemer rögzítési szabad másolások körébe is, amellyel okozható hátrányokat az üres hordozó jogdíj hivatott kiegyenlíteni.

2. E körben azonban azt is vizsgálni kell, hogy a szolgáltató végzi-e a másolat készítését az igénybe vevő javára [ekkor nem lehet szó szabad felhasználásról a magyar törvény alapján, ezt az Sztj. 35. §-ának (3) bekezdése kizárja], vagy a szolgáltatás igénybe vevője maga készíti magáncélú, illetve egyébként szabad felhasználás körébe tartozó másolatot egy távoli, más személy (a szolgáltató) által rendelkezésére bocsátott hordozón, a más sze-

mély által nyújtott szolgáltatás igénybe vételével. (E kérdéshez tartozik az alábbi, network PVR tárgyú Szerzői Jogi Szakértő Testületi vélemény is.)

3. A szolgáltató tevékenységének minősítése lényeges kérdése a szolgáltatás szerzői jogi megítélésének. Ha a szolgáltató egyszerűen csak a tároláshoz szükséges tárhelyet bocsátja rendelkezésre a szolgáltatása igénybe vevője számára, vagyis a feltöltött tartalmak tekintetében nem végez semmiféle, aktív tevékenységet, a szolgáltatás az elektronikus kereskedelmi szabályok szerinti tárhelyszolgáltatásnak minősülhet⁵. Ha a tárhelyen elhelyezett tartalom szerzői jogot sért, a szolgáltató felelős lehet a jogsértésért: a mentesülési feltételeket az elektronikus kereskedelmi szabályok rendezik.⁶

4. A felhő technológia hatékonysága elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a benne lévő tartalmakat nem tárolja sok példányban, hanem a „publikus” vagy a szolgáltató által biztosított tartalomról csak egy-egy másolatot tart rendelkezésre akár a szolgáltatás több igénybe vevője számára is. Ez jellemzően a felhőben lévő tartalmak elemzését igényli a szolgáltató részéről: az azonos tartalmú fájlok kiszűrését, törlését, illetve az egyetlenként megmaradó fájl rendelkezésre tartását arra a célra, hogy az igénybe vevő azt bármikor, bárhol elérhesse. Az ilyen jellegű szolgáltatás jóval túlhalad az egyszerű tárhelyszolgáltatáson, ahogy arra az SZJSZT is rámutatott 31/07/1. „network PVR-véleményében”, és eltér a videomegosztó szolgáltatások „szerkesztő jellegű”, a német bírói gyakorlatban legutóbb a közreműködői felelősség hatálya alá sorolt⁷ tárhelyszolgáltatásaitól is.

Ez a működés egyértelműen aktív közreműködést igényel a szolgáltatótól (függetlenül attól, hogy humán erőforrás igénybe vételével, vagy automatizált módon történik a tartalom menedzselése). Ezen tevékenységek egy része pedig minden bizonnyal szerzői jogilag is releváns: a tartalom átrendezése, elhelyezése, egységesítése, gyűjteménybe foglalása megvalósíthat a tárhelyszolgáltatáson túlmenő többszörözést. E tevékenység tipikusan kereskedelmi mértékű, mert üzleti alapon nyújtott szolgáltatás része. (Ez adott esetben a közreműködéssel szemben alkalmazható eltiltási szankció meglétére utal.) Itt utalni kell arra, hogy az SZJSZT már a fent említett 31/07/1. network PVR-döntésben is kifejtette, hogy „a szolgáltató tevékenysége abban az esetben sem minősülhet magáncélú többszörözésnek, ha a szolgáltató saját központi szerverén különít el minden előfizető számára egy-egy, a szolgáltató által meghatározott kapacitású tárterületet, amelyhez csak az adott előfizető, azonosítást követően férhet hozzá, a tárhelyen való műsor rögzítés nem minősülhet magáncélú másolásnak és ily módon szabad felhasználásnak, ugyanis ebben az esetben a másolat elkészítésében a szolgáltató aktívan és folyamatosan közreműködik, és teljes mértékben irányítása alatt tartja a másolási folyamat elvégzéséhez szükséges komplex technikai-műszaki folyamatot. Ún. network PVR esetén a műsor rögzítése nem történhet meg, ha a szolgáltató nem működtetne egy olyan komplex műszaki szolgáltatást, amelyet, még ha annak működése automatikus is, teljes mértékben a szolgáltató kontrollál. A network PVR ezen típusának alkalmazása esetén nem is pusztán arról van szó, hogy az előfizető más személy, a szolgáltató tulajdonában lévő eszközzel készít saját belátása szerint másolatot, hanem arról, hogy az előfizető mással, a szolgáltatóval készített digitális másolatot a műsorról egy elkülönült, teljes mértékben a szolgáltató által kontrollált zárt műszaki, számítástechnikai rendszeren, emiatt tehát a network PVR-ral végzett többszörözés az Sztj. 35. § (3) bekezdése alapján nem minősül magáncélú másolásnak és szabad felhasználásnak.”

Analógia útján alkalmazható az elemzett döntésnek az a megállapítása is, hogy „amikor a szolgáltató egyetlen példányban rögzíti a bármely előfizető

által rögzíteni kívánt műsort, és az előfizetők mindegyike ehhez az egyetlen rögzítéshez férhet hozzá, szintén nem tartozik a magáncélú másolás és a szabad felhasználás körébe, mert a többszörözést nem a természetes személy előfizető végzi, hanem a szolgáltató.”

Ugyanakkor azonban lehetséges, hogy a szolgáltató tevékenysége az Sztj. 35. §-ának (6) bekezdése szerint minősüljön, amely szerint szabad felhasználás a mű járulékos vagy közbenső – a felhasználásra irányuló műszaki folyamat elválaszthatatlan és lényeges részét képező, önálló gazdasági jelentőség nélküli – időleges többszörözése, ha kizárólag az a célja, hogy lehetővé tegye a) az átvitelt harmadik személyek közötti hálózaton, köztes szolgáltató által, vagy b) a műnek a szerző által engedélyezett, illetve e törvény rendelkezései alapján megengedett felhasználását. Ez utóbbi esetkörbe tartozhat, hogy a műnek vagy más teljesítménynek az alábbiak szerinti nyilvánosságához közvetítéséhez szükséges többszörözés valósuljon meg. Ugyanakkor azonban ez a szabad felhasználás sem tud feltétlenül megvalósulni a felhő szolgáltatások esetében, mivel ennek a technológiának a használatával a felhőben nem csak időleges, hanem tartós többszörözések is megvalósulhatnak.

5. A szolgáltató tevékenysége körében ezt meghaladóan a védett tartalmak nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétele akár csak a feltöltő, akár mások számára is az Sztj. 26. §-ának (8), 73. § (1) bek. e), 76. § (1) bek. c) és 84/A. § (1) bek. b) szakaszai szerinti, a jogosultak engedélyezési joga alá tartozó felhasználás. Itt érdemes azt megjegyezni, hogy ez az értékelés független attól, hogy az igénybe vevő végül letölti-e a tartalmat a saját gépére, vagy streamelt szolgáltatásként veszi igénybe.

6. Azt is meg kell említeni, hogy egy esetleges jogsértési jogvita esetén az alkalmazandó jog (= a felhasználás helye) meghatározása az eddig létező internetes nemzetközi tényállásoknál is bonyolultabb lesz.

Összefoglalásul elmondhatók a következők:

1. a cloud computing olyan tartalomtárolási, megosztási, hozzáférési célú informatikai megoldások összessége, amelyek elektronikus kereskedelmi szolgáltatások alapját képezhetik;

2. az ide sorolt technológiai megoldások köre számtalan módon variálható szolgáltatást tesz lehetővé;

3. a technológiai lehetőségek alapján kialakított szolgáltatások szerzői jogi megítélése nem egyszerűsíthető le akként, hogy a cselekmények egyetlen szerzői jogi felhasználási mód alá lennének sorolhatók;

4. A szolgáltatás természetes személy igénybe vevője a saját maga által biztosított tartalom tekintetében jellemzően magáncélú többszörözést végez, ilyen módon szabad felhasználást valósít meg. E tartalom esetén előfordul olyan eset, amikor a tartalomhoz való hozzáférés nem minősül szerzői jogi felhasználásnak. A szolgáltatás nyújtója azonban olyan felhasználás(ok) is végezhet, amelyek a szerzői és szomszédos jogi jogosultak engedélyét igénylő tevékenységek. E tevékenységével elérheti az önálló tartalomszolgáltatás szintjét, amely esetben minden felhasználásért önállóan és saját nevében felel, de a szolgáltatás egyes elemeiben értékelhető a szerzői jogi felhasználókért a felelőssége az elektronikus kereskedelemre vonatkozó szabályozás felelősségkorlátozást biztosító rendelkezéseivel összefüggésben is.

5. A szerzői jogosultak érdeke, hogy e szolgáltatásokban a szerzői jogi engedélyeket igénylő felhasználásokat engedélyezni tudják, illetve az ezért felelős szolgáltatókkal szemben jogérvényesítésre legyenek képesek. Ennek érdekében azonban az egyes, általában hibrid szolgáltatások fentiek szerinti részletes elemzése szükséges.

Jegyzetek

¹ A tanulmány elkészítéséhez alapul szolgáló háttéranyaghoz dr. Békés Gergely fontos észrevételeit ezúton is köszönjük a szerzők.

² A DRM-technológia szerzői jogi megítélésével a magyar irodalomban is több szerző foglalkozott. Lásd Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex-Kluwer 2006., Tóth Péter Benjámin: Digital Rights Management or Digital Content Control http://www.artisjus.hu/_userfiles/file/szerzojogrol/DRM_or_DCC.pdf (az utolsó lehívás időpontja: 2012. 05. 27.), Gyenge Anikó–Békés Gergely: A Digital Rights Management szerzői jogi természetéről. Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Egyesület Közleményei 2005/06.

³ Számítási felhő http://hu.wikipedia.org/wiki/Sz%C3%A1m%C3%ADt%C3%A1si_felh%C5%91, Cloud computing http://en.wikipedia.org/wiki/Cloud_computing (az utolsó lehívás időpontja: 2012. 05. 27.)

⁴ C-467/08. rendelkező rész, 2. A „megfelelő egység” követelményének megfelel az a rendelkezés, hogy azok a személyek a méltányos díjazás finanszírozásának teherviselői, akik digitális többszörözésre alkalmas berendezésekkel, készülékekkel és adathordozókkal rendelkeznek, és akik e címen érdekében vagy ténylegesen e berendezéseket magánszemélyek rendelkezésére bocsátják vagy ez utóbbiak számára többszörözésre irányuló szolgáltatást nyújtanak,

- amennyiben e személyek az említett finanszírozás tényleges terhét átháríthatják a magánfelhasználókra.
- 5 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről 1. § I) *Közvetítő szolgáltató*: az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely ... I c) az igénybe vevő által biztosított információt tárolja (tárhelyszolgáltatás);
- 6 11. § A 2. § I d) pontjában meghatározott közvetítő szolgáltató akkor nem felel az információs 2. § I d) pontja szerinti hozzáférhetővé tételével okozott kárért, ha a) nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti; b) amint az a) pontban foglaltakról tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az elérési információ eltávolításáról vagy a hozzáférés megtiltásáról. (Ide értendők még az értesítés-eltávolítási szabályok is.)
- 7 http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2007/2007PDF/szjszt_szakv_2007_031.pdf (az utolsó leghívs ídőpontja: 2012. 05. 27.)
- 8 Pl. <http://the1709blog.blogspot.co.uk/2012/04/gema-v-youtube-continued.html> (az utolsó leghívs ídőpontja: 2012. 05. 27.); 1) A nem jogerős ítélet (Hamburg Oberlandesgericht) nem oldja meg a szerzői jog és a videomegosztó szolgáltató jogviszonyának szerzői jogi, és informatikai jogi (elektronikus kereskedelmi jogi) kérdéseit, de kimondja „hogy ha a szerzői jogosult konkrét, műre lebontott

szerzői jogsértést állít megalapozottnak, és a videomegosztó szolgáltató nem távolítja el a jogsértő tartalmat haladéktalanul + nem szűri ezt követően az azonosított tartalmat a „Content-ID programmal és szövegszűrő/figyelő programmal, akkor megvalósul a közvetett károkozás (Störunghaftung) a német BGB alapján. Röviden az nem elegendő a felelősségkorlátozáshoz, ha a folyamatos figyelmet/szűrést áthárítja a videomegosztó szolgáltató a jogosultra. 12 miből 7 esetben született meg az eltiltói döntés. A magánszférát (adatvédelmet) az ügy nem érinti. A Störerhaftung a BGB dologi jogi részének az egyik szabálya:

- § 1004 BGB: Beseitigungs- und Unterlassungsanspruch
 (1) Wird das Eigentum in anderer Weise als durch Entziehung oder Vorenthaltung des Besitzes beeinträchtigt, so kann der Eigentümer von dem Störer die Beseitigung der Beeinträchtigung verlangen. Sind weitere Beeinträchtigungen zu besorgen, so kann der Eigentümer auf Unterlassung klagen.
 (2) Der Anspruch ist ausgeschlossen, wenn der Eigentümer zur Duldung verpflichtet ist.)

Az felel Störerhaftung alapján, aki, anélkül, hogy maga károkozó lenne, szándékosan közreműködik abban, hogy más személy dolgán fennálló tulajdonjogot, vagy *vagyonjogát* (ide esik a szerzői jog is) a károkozó megsértse. A jogában megsértett (más) személynek eltűlési igénye áll fenn a közvetett/közreműködő károkozóval szemben.

GÁLIK MIHÁLY

Médiapolitika Magyarországon a rendszerváltozás után

Az 1990 tavaszán újjászületett magyar demokrácia médiapolitikáját több részre tagolhatjuk, mi végül is négy szakasz megkülönböztetése mellett döntöttünk. A vizsgált időszak mintegy negyedszázadot ölel át, s az elemzést kissé önkényesen 2011 végével lezárjuk, hogy ne fussunk hiábavaló versenyt az idővel.

Az új magyar médiapolitika előjátéka a politikai rendszerváltozást közvetlenül megelőző években kezdődött, ekkor teremtődtek meg a nyomtatott sajtó átalakulásának keretei. Az első szakaszban a médiapolitika szinte készen kapta a nyomtatott médiumok piaci alapokra került új rendszerét, így a rádiózás és a televíziózás átalakítása lett a fő feladat. A másodikban, az 1990-es évek második felében megtörtént a rádiózás és a televíziózás liberalizálása és a közszolgálati szektor kialakítása, a harmadikban pedig, immár az ezredforduló után, a digitális kor kihívásaira reagáló médiapolitika kidolgozása került napirendre. A negyedik szakasz a 2010. évi országgyűlési választások eredményeként hatalomra került kormánykoalíció médiapolitikája, melynek nyitányaként a médiaszintér működésének szabályait radikálisan átirították, kiterjesztve a médiaszabályozás hatókörét és központosítva intézményi szerkezetét.

Sommásan azt mondhatjuk, hogy a vizsgált időszak médiapolitikája nem tekinthető sikeresnek, mert a mindenkorai kormányok – nyíltan vagy rejtőzködve – folyamatosan igyekeztek a maguk befolyását erősíteni a média-szintéren, mert nem sikerült hiteles, küldetésének megfelelően működő és fajsúlyos közszolgálati szektort működtetni, mert a kialakult médiapiac kínálatában a minőség visszaszorult, s mert a közérdek érvényesítése a médiarendszerben súlyos hiányosságokkal terhes.

Sommásan azt mondhatjuk, hogy a vizsgált időszak médiapolitikája nem tekinthető sikeresnek.

1. Bevezetés: a médiapolitika fogalmáról

Hasonlóan a kommunikáció- és médiatudományok más alapfogalmaihoz, a médiapolitika is a meghatározások széles kavalkádjával találkozhatunk. Csak az ezredfordulót követően megjelent releváns forrásokból szemezgetve hadd utaljunk például McQUAIL, JAKUBOWICZ, KATZ vagy PUPPIS munkáira, jóllehet nem célunk a definíciós vitát áttekinteni.¹ E helyütt a következők szerint értelmezzük a fogalmat: a médiapolitika az állami akarat különböző formákban való megnyilvánulása a nemzeti médiatér – felfogásunkban: a nemzetállamon belül működő média egésze – alapvető szerkezetének, a médiatermékek előállításának, terjesztésének és fogyasztásának befolyásolására.

A modern demokráciák médiapolitikai céljai között általában megjelenik a médiakinálat sokszínűségének támogatása, a nagyközönség közéleti kérdésekben való tájékozottságának és a demokratikus közvélemény kialakulásának elősegítése, a releváns társadalmi kérdésekről szóló eszmecsere ösztönzése, a kulturális értékek ápolása, az emberi méltóság védelme, a társadalom egészének és egyes csoportjainak védelme stb. A célok eléréséhez összetett eszközrendszer áll a médiapolitika rendelkezésére, úgy mint:

– az állam támogatást nyújthat médiatermékek előállításához és/vagy terjesztéséhez, technológiák bevezetéséhez, infrastruktúrák fejlesztéséhez, intézmények működtetéséhez;

– az elektronikus médiában a frekvenciákkal való gazdálkodás, amelynek során az állam dönt a nemzeti

vagyon részeként kezelt frekvenciataromány használatbavételének szabályairól;

– a tömegkommunikáció elektronikus hírközlési infrastruktúráihoz való hozzáférést elősegítő szabályok megalkotása és ezek érvényesítése;

– a médiatartalmaknak az egyének és a közösségek jogait védő szabályozása, a piaci belépés és a médiakinálat szabályozása, a médiakoncentráció szabályozása, az infrastruktúra szabályozása, valamint a műszaki szabványosítás.